

Še enkrat tedaj milo prosimo: prosite za nas na dotičnem mestu, da se prepové neusmiljeno ravnanje z nami; saj smo z neizrečenim veseljem zvedile, da je postava za nas.

V Bukovniku na visokem Gorenskem 18. vel. serpana 1857. Šinkovec.

Gospodarska skušnja.

(Muhe se dajo iz hiš hitro pregnati), ako se izba pokadi s suhem bučnim perjem, katero se na žerjavico dene. Po tem kadilu zbeže muhe berž ali pa poginejo. Ker pa bučni dim ni zdrav, ne smé takrat, kadar se kadí, noben človek v izbi biti, sicer ga bo glava bolela; tudi tiči naj se denejo za tisti čas iz hiše.

Nekoliko iz zgodovine iznajdb sploh.

I.

Ko je Bog zemljo vstvaril, je bilo na nji še marsikaj sirovega in nepopolnega. Se vé, da bi bil koj vse prav popolnoma narediti mogel, če bi bil hotel. Ali po svoji neskončni modrosti je spoznal to za ljudi neugodno.

Sej je tém svojim stvarém um in pamet dal, da zmorejo mnogoverstne reči, katere jim zemlja daje, v svoj prid si obračati. Delo ali koristno opravilo dela življenje prijetno. Brez dela bi bilo življenje ljudi kaj nesrečno. Kaj bi ljudje brez dela celi čas svojega življenja počeli? Se vé, da je treba se vsake reči pred učiti; začetek vsak je pa težak. Ložeje in dostikrat veliko ložeje je res vsako delo, če nam je že kdo pred pot pokazal. Pa kdor se, bodi si v katerem koli delu, ne vadi, ne bo nikdar dela kos. Vaja pa tirja časa, in dostikrat silno veliko časa, če hočemo kaj do mogoče popolnosti dohnati.

Pervim ljudém ni nihče naprej delal. Pa Bog je zato skerbil, da so v kraji stanovali, kjer jim je bilo malo delati treba.

Skoraj da je bilo to njih stanovališče v Aziji, in sicer v dolinah srednje Azije, kjer ni ne žareče solnce preveč pripekalo, ne silni mraz severja jih moril. Tù so rastle naše žita in mnogi drugi sadeži sami po sebi, in tù je tudi domovina skoraj vseh naših živali.

II.

Ljudje so se kmalo pomnožili. Kakor so se bolj in bolj množili, tako so se tudi darovi zemlje bolj in bolj med nje delili. Vsak jih je hotel imeti, in vsak je hotel tega imeti, kar je bilo dobro in kar se mu je bolj prilegalo. Ali je bilo čudo, da je kmalo pohlep in zavist strasti ljudi podpihal in kreg in prepír med njimi umél! Pa ne to samo, tudi poželenje, zvediti, ali ni kjé drugje še bolje, kakor ondi, je gnalo ljudi s časom, svoje stanovališče zapustiti. Rod za rodom se je razširjal, dalje ali bliže; ti so šli tù sém uni tje. Tako so mogli ljudje dostikrat se z divjimi sadeži hraniti kakor tudi v zubljih, pečinah ali izvotljenem drevju si prebivališč iskati. Sila je njih um k delavnosti naganjala, da so si kaj izmislili, s čimur so zamogli svojim potrebam zadostovati. Dostikrat jim je sreča pomožna bila. Tako so ljudje s časom marsikaj koristnega iznašli. Tako n. pr. so si napravljali brambo zoper divje zverine: ojstri ali špičasti kamni in kosti, v začetku samo báti in lesene sulice so bile njih prvo orožje; pozneje frače in loki, ki so že več umnosti razodévali. Dalje so si narejali lope iz drevja in vej, in šotore iz živinskih kož. Šotore so imeli zlasti potujoči pastirji ali nomadi, kateri niso imeli nikjer stanovitnega bivališča. Ko so v kakem kraju vse popasli, so šli drugam si pašnikov iskati.

(Dalje sledi.)

Cesarski notárji in njih opravilstvo.

(Dalje.)

Notárji imajo pravico, pisma vsakere verste, torej tudi menice in oporoke (testamente) v shrambo jemati, in morajo čez vsako vloženo pismo narediti zapisnik, v katerem je treba omeniti kraj, dan, mesec in leto hranitve, ime hranivca, znamenje prevzetih pisem in osebe, katerim se imajo pisma po volji vložnika izročiti. Položnik dobi na prošnjo poverjenje shranjenega pisma ali pa prejemno poterdilo, in smé, če ni kaka druga oseba pravice do dalj shrambe zadobila, v vsaki dobi ga nazaj tirjati.

Notár mora vse spise po tekočem opravilskem številu uredjene na varnem in suhem mestu svojega stanovališča ali zaperte pisarnice skerbno hraniti, in kolikor ni po postavi dolžen, dajati naznanila iz spisov, ima ostro dolžnost, spise skrite imeti in zastran njih molčati. Spisi notárja, katerega uredna delavnost je nehala, ali ki je bil prestavljen na drugo mesto, se imajo oddati notarskemu pismohranišču, katero je na mestu slednje zborne sodnije prve stopnje napravljeno, in prejema in dalj časa hrani spise in pečate notarjev, ki od urada odstopijo ali umrejo.

Notárji kakor sodni komisarji sledeče opravila oskrebujajo: a) zapisovanje za merličí, in opravljanje drugih pri obravnavi zapuščin in v sirotskih rečéh potrebnih djanj, pri katerih ne gré za sodno razsodbo; b) sodne cenitve v pravih in zunaj pravih; c) sodne prodaje premakljivega blaga v pravih in zunaj pravih; d) prodaje nepremakljivih posestev zunaj pravih.

Notárji imajo za tiste uredske djanja, za ktere so v posebni tarifi odločbe zapopadene, plačilo dobivati po ondi ustanovljeni meri; zaostale djanja se morajo zastran plačila dogovoriti z dotičnimi ljudmi in če se ne morejo z njimi porazumiti, ima plačilo sodnija odločiti. Plačilo za sestavljanje in narejo pisem, katerih reč je v odločenem znesku vrednosti izrečena, znaša, če reč ne presega 200 gold. 1 gold.; če presega 200 gold. pa ne 500 gold. 2 gold.; če presega 500 gold. pa ne 1000 gold. 4 gold. in ako 1000 gold. presega, gré notárju odstotni prídavek, ki znaša 3 kr. od vsacih 100 goldinarjev. Za sestavljanje in narejo dolžnih pisem in odstopov, oddolžnih pisem (pobotnic), zakupnih in najemnih pogodb in menje, ter za notarske spriče, za poverjenje izdajbe so posebne večidel še manjše plačila vstanovljene.

Ako notár kako uredsko djanje zunaj notarjeve pisarnice opravi, mu razun prislužka gré 1 gold. kakor plačilo za oddaljenje, pa tudi voznina, če se mu ne pošlje voz. Razun prislužka poteguje notár tudi pisnino, ktere za pervopis, kakor tudi za prepis, in sicer za stran po 25 verst, vsaka po 15 slogov, 6 kr. znaša. Samo za opravila, ki so nenavadno obširne, zlo težavne in za ktere je velika odgovornost, smé notár terjati svojemu izrednemu trudu primerno plačilo. Notár ima pravico, kakor hitro je zapis dognan, tirjati svoje plačilo. Če začeti zapis brez njegovega zadolženja nedokončan ostane, mu gre primerno povračilo. Za opravila, ktere notár na posebno prošnjo vdleženca o nenavadnih urah, to je od 7. ure zvečer do 8. ure zajutra stori, se plačilo za polovico zneska povikša. Kar se tiče dolžnost, plačila notárjem kot sodnim komisarjem za njih opravke odrajtati, in njih iztirjanje, veljajo predpisi za poterjevanje sodnih davšin. (Dal. sl.)

Jezikoslovne reči.

Cirilica.

Spisal Matija Majar.

Naše „Novice“ gledajo, kolikor mogoče, na vse potrebe Slovincov; zato najde v njih vsaki bravec nekaj važnega za se, in zato so nam tako mile in drage in ravno zato jih

najdeš v roki pridnega kmeta in tudi v roki izobraženega slovenskega gospoda. Mi smo od nekdaj navadjeni po domače pogovarjati se v „Novicah“ od vsake važnejše stvari, ktera nam na rodoljubnem sercu leži. Sadaj imamo sopet jedno tako reč, važno in imenitno. Mi bi radi kdaj brali v „Novicah“ nekatere redke s cirilskimi pismeni tiskane. To željo smo že večkrat slišali pa tudi jo v „Novicah“ brali tu le une dni, ko se je oglasil po cirilici g. Sajovec in g. Žavčanin v lepem sestavku v 37. in 38. listu l. Novic. Okolnosti naše terjajo od nas Slovencev, da se po malo soznanimos s cirilicoj.

Kaj pa vlastno želimo?

Mi želimo, da bi dopisovatelji Novic, kateri imajo za to učeno glavo in iskreno, rodoljubno serce, v času napisali s cirilskimi pismeni nekak kratek sestavek in da bi ga slavno vredništvo blagovoljno stavilo na koncu lista v „Novice“. Sestavek tak mora biti kratek, tako kratek, da ne obseže več, ko 10 do 20 tiskanih redok, tako kratek, da bi ga človek, kteremu ni mar za cirilico, skoro ne najšel. Prav bi bila zato kaka kratka pripovedka, kaka narodna basnica, kaka smešnica, kaka zastavica, ali pak kaka novica. Pristavi naj se pa v cirilici pisanemu sestavku vselej tudi spis z navadnimi latinskimi pismenkami.

Velika reč to ravno ni, česar želimo; pa važna in imenitna je gotovo; težka tudi ni, pa častna vsakemu, kateri jo podpira.

Še nekaj! Sestavki cirilski morajo biti sadaj od početka spisani, kolikor mogoče, razgovetno (deutlich); zato je želeti, da bi mi vsi jednako pisali. V cirilici imajo namreč, kakor tudi v latini, nekatera pismena pisavna (in der Schrift) po dve podobi, pisme i, postavimo, ima tri podobe, zato moramo gledati, da pišemo vsi jednako. Najbolje bi bilo, da bi, kdor se cirilice poprijeti, jo čitati in pisati želi, si preskerbel mojo knjižico: „Predpisi latinsko- i cirilsko slavenski;“ v njej se najde cirilica s tiskavnimi i pisavnimi pismeni, pa trije latinski in 4 cirilski predpisi (Vorschriften *).

Kdor ne začne, ne bode dela dokončal; delo krepko početo je že na polo dokončano. Jaz hočem zato tu sem postaviti mala in velika pismena latinska in cirilska, ktera v slovenščini potrebujemo, in to v latinskem redu, kterega smo bolje navadjeni. Potle pa napišem nekatere kratke smešnice za vadbo s cirilskimi pismeni:

Latinsko: a, b, c, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l,

Cirilsko: { a, б, ц, ч, д, е, ф, г, х, и, j, к, л, А, Б, Ц, Ч, Д, Е, Ф, Г, Х, И, J, К, Л

Latinsko: m, n, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž, j, ě.

Cirilsko: { m, n, o, n, p, c, m, t, v, b, z, ж, ъ, ѣ. М, Н, О, Н, Р, С, М, Т, В, З, Ж, —, —.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Černič pod Cavnom 20. aug. A. Č. — Morebiti marsikoga mika vediti, kako se kaj v Ipavski dolini godi. Naj tedaj „Novice“ tudi od nje nekoliko povedó. Kar sušo tiče, tudi nas je to poletje nadleževala, vendar v naši okolici ni bila tako sila huda, še manj pa proti Gorici.* Močne, dasiravno ne dolge terpeče plohe so vendar setev pri življenji ohranile, dokler se ni v nedeljo in ponedeljik žejna zemlja z obilnim dežjem oživila, ki je včeraj suši konec storil. Al te plohe niso povsod brez nesreče bile. Tako je 23. p. m. toča z velikim viharjem prirožljala in veliko pridelkov pokončala v Batujski in v večjem delu Černiške fare. Pa tudi v ponedeljik je skoraj celi dan gromelo, pa le malo deževalo, kar se nad Viteško vasjo, strašna strela

z oblakov spusti in moža ubije, ki je blizo mlade smreke živino varoval, kake 4 sežnje daleč pa stoječa dva fantina omami. Strela je, kakor se je pri zdravniškem ogledovanji pozvedilo, v bližnjo skalo treščila in jo na kosčike raznesla; velik stres je možu naglo smert naključil, čevlje pak njegove je električna moč razcukala. — Svilni červički so letos Ipavski dolini in tudi Černičanom lepe krajcarje spredli. Tudi manj premožni so pri nas zamešičke (galeto) po 100 do 300 gold. skupili. Lepa pomoč v potrebi slabe letine! — Terta, kjer je ni toča poškodila, bi še več kot srednjo tergatev obetala, ako bi se ne bil tudi letos nesrečni pepel po grozdji prikazal; tako bo pa vina malo; okoli Gorice celo nič, le v nekterih vinogradih bo grozdja, pa le po malem; klaje za živino bo malo. — Bele žita so se sicer dobro obnesle; vendar če tudi repa in ajda dobro priveržete, bo pri nas letošnja letina le med srednje šteti. Z Bogom.

Iz Istre se piše v „Triest. Zeitung.“ da so letos od svilnih (židnih) metuljev pridelali 80.000 unč semen (jajčkov) za prihodnje leto, ktero je okoli 500.000 gold. vredno, svilorejci pa so prejeli za te prodane kokone le kakih 200.000 gold., ker se niso hotli ali ne znali z izlego jajčkov sami pečati. Tedaj so jo barantači še bolje opravili kakor svilorejci sami, — al 200.000 gold. je vender tudi lep doar, ki se prisluži v 6 tednih.

Iz Celovca se piše, da so začeli koroško železnico na več krajih prav pridno delati.

Iz Kamnika. 18. aug. t. l. Danes smo veselo obhajali god presvetlega našega Cesarja; ob osmih je bila slovesna sv. maša; opoldne veselo kosilo, zvečer pa je bila v polajšanje pogorelcov v Laščah in tukajšnih revežev tómbola, ktere čisti doneski bodo med imenovane siromake razdeljeni. Nato se je mladi svet malo po plesišu zasukal, in tako je bila slovesnost končana. Naj povem še nekoliko od farne cerkve. Prečast. gosp. dekan so dali tlak po cerkvi, kateri je bil popred iz opeke, iz rezanega kamna napraviti; prostor pred cerkvijo je Šentklavžkemu v Ljubljani enako olepšan; zvonik ob času lanskega leta, preden so svitli knezoškof sv. birmo tu delili, je bil vès prebarvan, cerkev deloma pobeljena; 10. dan t. m. se je pa želja gosp. dekana spolnila, da je bil nov, od mojstra gosp. Samasa v Ljubljani vlti, 4135 funtov težki zvon, z veliko častjo v Kamnik s štirimi belci pripeljan; v petek je bil v turn potegnjen, in v ponedeljek na pravo mesto obešen, nas je s svojim krepkim in prijetnim glasom A pervikrat temveč razveselil, kjer je s starimi 3 zvonovi kaj vbrano pel. Za vse te naprave so si prečast. gosp. dekan veliko prizadjali in farani k temu radi in obilno pripomogli. Tudi druge poslopja v Kamniku, nekatere razširjene, nekatere ponovljene, so vso drugo podobo dobile, posebno bojo pa nova c. k. solitarska lanske leto dodelana fabrika, magazin, kateri bo kmalo dozidan, in fabrike, ktere bodo v prihodnje še izrastle, imenitnost tega mestica zlo povikšale. Če ne sedaj, saj takrat se bo spolnila stara pesem kamenških purgarjev: „Beži Ljubljana, Gradec se skrij“ itd.

F. Mladič.

Iz Ljubljane. 2. Novomeška višja gimnazija. V létniku te gimnazije nahajamo letos sestavek o aritmetičnih progresijah (Arithmetische Progressionen), kterega je ondašni učenik g. Bernard Vovk tako jasno in lahko umljivo sestavil, da je svoj namen, učencom višje gimnazije mično berilo podati, lepo dosegel in se s tem prav jakega učitelja matematike pokazal. Prav lepo je razjasnil h koncu tudi ujemo aritmetičnih nauk s fiziko. — Novomeška gimnazija v vsem verlo napreduje. Pomnožilo se je število učencov memo lanskega leta (v kterem jih je bilo 104) za 25, tako da jih razkazuje letošnji letnik konec leta 129. V vseh razredih so ostali vsi učenci, kolikor jih je v začetku leta v gimnazijo prišlo, samo v 2. razredu je v 2. polletji eden več. Lepo znamenje pridnosti mladosti! 10 učencov je imelo štipendije, ktere so jim dale 518 fl. 12 kr. podpore. Šolnine se je nabralo (po 4 fl. za pol leta) prvo poletje

*) Te knjižice se dobijo pri J. Lerherji, knjigarji v Ljubljani po znižanej ceni, namesto za 20 kr. sadaj po 10 kr. sr. in tudi pri meni v Gorjah, Post Arnoldstein in Kärnten. Pis.